

Pētniecības ciklu metodes aprobācija Latvijā projekta *INNOVAGE* ietvaros

*Liene Saukuma, Zane Liepiņa, Signe Tomšone, Björn Slaug¹,
Maria Haak¹, Susanne Iwarsson¹*

Rīgas Stradiņa universitāte, Rehabilitācijas katedra, Latvija

*¹Lundas Universitāte, Novecošanas un atbalstošas vides pētījumu centrs
(Centre for Ageing and Supportive Environments), Zviedrija*

Ievads. EK 7. ietvarprogrammas projekta *INNOVAGE* misija ir tuvināt sabiedrības vajadzībām augstas kvalitātes zinātnisko ekspertīzi novecošanas jautājumos un aktīvi iesaistīt gados vecus cilvēkus, lai noteiktu un radītu inovatīvas pieejas dzīves kvalitātes un labklājības uzlabošanai, cilvēkiem novecojot. Pašreizējie pētījumi par veselību un mājokli norāda, ka pieejamība var pozitīvi ietekmēt veselīgas dzīves ilgumu, jo pieejama mājas vide un tuvākā apkaime atbalsta ikdienas aktivitātes, mobilitāti un sociālo līdzdalību lielā vecumā. Lai seniori varētu aktīvāk iesaistīties lēmumu pieņemšanā par savu aprūpi un mājokli, viens no *INNOVAGE* projekta uzdevumiem ir radīt IT rīku, kas potenciāli varētu palīdzēt viņiem kļūt par aktīviem partneriem mājokļa piedāvājuma izvēlē.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Lai varētu attīstīt interaktīvu un lietotājam draudzīgu IT rīku, situācijas izpētei sākotnēji tika organizēti pētniecības cikli [Ståhl, et al., 2008] Zviedrijā, Vācijā, Itālijā un Latvijā.

Pētniecības ciklu Latvijā vadīja divi pētnieki, un diskusijās piedalījās mērķtiecīgi izvēlēti potenciālie lietotāji: 8 seniori, kuri atbilda grupas izveides stratēģiskajiem pamatprincipiem (daudzveidība dzimuma, ģimenes stāvokļa un funkcionālo spēju ziņā) un dzīvoja noteiktā ģeogrāfiskā reģionā – Rīgā. Pētniecības ciklā piedalījās arī eksperti – ar vides pieejamības un mājokļa nodrošināšanu saistītu organizāciju pārstāvji. Dalība pētījumā bija brīvprātīga, un personai bija tiesības izstāties no diskusiju grupas jebkurā pētniecības cikla fāzē. Pētniecības ciklam tika sagatavots strukturēts plāns pirmajai diskusijai un uzdevumi dalībniekiem patstāvīgai veikšanai sanāksmju starplaiķā.

Rezultāti. Pētniecības cikla sanāksmes notika četras reizes trīs mēnešu laikā, un to ilgums bija 2–3 stundas. Katra tikšanās tika veltīta noteiktai tēmai, kuru ierosināja paši grupas dalībnieki. Pēc grupas iniciatīvas tika papildus uzaicināti kādas specifiskas nozares speciālisti – eksperti. Pētniecības cikla laikā dati tika reģistrēti audioieraksta formātā un viens no pētniekiem fiksēja detalizētas piezīmes par sanāksmju norisi. Katras sanāksmes diskusijas kopsavilkums tika prezentēts grupas nākamajā tikšanās reizē, nodrošinot tematiski saistītu diskusiju norisi. Pētniecības cikla rezultātā tika sagatavotas specifikācijas, kas tiks lietotas IT rīka tālākajā izstrādes procesā.

Secinājumi. Cieši sadarbojoties ar potenciālajiem lietotājiem, pētnieki labāk izprata to vajadzības un viedokli par vides pieejamību dzīvesvietā, kuru ņemt vērā produkta izstrādes procesā. Tas parādīja, ka senioriem Latvijā ir svarīga arī vides piemērotība plašākā kontekstā, iekļaujot tuvējo apkārtni un pakalpojumus. Lai arī vides pieejamība tika atzīta par būtisku senioriem, tomēr diskusijas parādīja, ka ir daudzi citi senioriem aktuāli jautājumi, piemēram, veselības aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumi, nodrošinājums ar tehniskajiem palīgīdzekļiem, senioru nepietiekamās prasmes e-vides lietošanā.